

K výskytu plcha zahradního (*Eliomys quercinus*) v Krušných horách (Rodentia: Gliridae)

On the occurrence of the Garden Dormouse (*Eliomys quercinus*) in the Krušné hory Mts., Czech Republic (Rodentia: Gliridae)

Jan MATĚJŮ¹, Aneta VALASOVÁ² & Václav MIKEŠ³

¹ AOPK ČR, Krajské středisko Karlovy Vary, Drahomířino nábřeží 16, 360 09 Karlovy Vary; jan.mateju@nature.cz

² AOPK ČR, Správa CHKO Beskydy, Nádražní 36, 756 61 Rožnov pod Radhoštěm

³ Katedra zoologie, Přírodovědecká fakulta, Jihočeská univerzita, Branišovská 31, 370 05 České Budějovice

došlo 12. 11. 2010

Abstract. On 9 July 2010, two dead and three living juveniles of the garden dormouse (*Eliomys quercinus*) were found in the Vlčí jámy Natural Monument (Krušné hory Mts., Karlovy Vary Dist., Czech Republic). Later on, on 10 August 2010 a live-trapping session was conducted at the same locality, which provided three garden dormice (one adult, two juveniles). Having summarized all older garden dormouse records from the Krušné hory Mts., we can state that we unequivocally confirmed the presence of the species after 35 years.

Key words. *Eliomys quercinus*, distribution, endangered species, habitat, Ore Mts., Bohemia.

Plch zahradní *Eliomys quercinus* (Linnaeus, 1766) je v Evropě široce rozšířeným druhem, s výskytem od Portugalska po Ural, přičemž těžiště jeho rozšíření leží v západní Evropě (BERTOLINO et al. 2008). V posledních 30 letech však došlo k výrazné redukci východní části jeho areálu rozšíření až o 50 % a druh je považován za nejvíce ubývající druh hlodavce v Evropě (BERTOLINO et al. 2008). Na území České republiky nebyl plch zahradní nikdy příliš hojný. Od 90. let minulého století byl jeho výskyt prokazatelně doložen pouze na Šumavě (ANDĚRA & BENEŠ 2001, MIKEŠ & SEDLÁČEK 2008), v NP České Švýcarsko (HRUBÁ 1995, 1997) a v Českém lese (MIKEŠ et al. 2007). Avšak v minulosti byl plch zahradní znám např. i ze Slavkovského lesa, Smrčin, Doupovských hor, Českého středohoří, Brd a Krušných hor (ANDĚRA & BENEŠ 2001). V Krušných horách byl výskyt plcha zahradního doposud doložen pouze ze sedmi lokalit, celkem osmi nálezy, přičemž nejmladší je z roku 1975 (viz přehled nálezů).

Přehled nálezů plcha zahradního (*Eliomys quercinus*) v Krušných horách:

5641: Rotava, 30. 3. 1975, odchyt 1 ex. do sklapovací pasti ve včelíně, lgt. J. TIŠNER (HŮRKA 1976); Milíře poblíž Kraslic (pravděpodobně se jedná o Milíře u Šindelové – pozn. J. MATĚJŮ), 31. 8. 1955 a 12. 8. 1957, odchyt celkem 3 ex., lgt. D. LÍM (ANDĚRA 1986);

5643: Hroznětín a vrchy Plešivec a Vlčinec, výskyt z Hroznětína údajně doložen vycpaninou (KOHŇ 1933);

5741: Jindřichovice, 26. 8. 1946, odchycen 1 samec, lgt. J. TÁBORSKÝ (ANDĚRA 1986);

5742: Rájec u Nejdku, hájovna, 1961, odchyt 2 ex. a jejich chov v zajetí, na lokalitě byl výskyt plcha zahradního údajně běžný, chodil do zahrad na třešně (LEHKÁ in verb.).

V letech 2008 a 2009 byly učiněny tři pokusy o ověření výskytu plcha zahradního v Krušných horách, prostřednictvím odchytů do živochytných pastí na vytipovaných lokalitách. Ty byly vybírány zejména s ohledem na stanovištní nároky tohoto druhu na Šumavě (viz MIKEŠ & SEDLÁČEK 2008). Jednalo se o ná-

sledující lokality: Komáří vrch (u Kraslic) – 25 pastí dvě noci, návnada – švestková povidla; Hadí hora (u Jáchymova) – 47 pastí dvě noci, návnada – jahodový džem; vrch Šišák (u Kraslic) – 39 pastí dvě noci, návnada – čokoládový krém. Všechny tři pokusy byly neúspěšné. Dne 9. 7. 2010 se podařilo náhodně nalézt pět mláďat plcha zahradního poblíž turistického chodníku v Přírodní památce Vlčí jámy (cca 1000 m n. m., záp. svah Blatenského vrchu, k. ú. Potůčky, čtverec 5642), konkrétně v jámě Wolfspinge poblíž tzv. “skalního okna”. Nalezená mláďata byla osrstěná a vidoucí, ještě však málo pohyblivá. Dvě z mláďat byla nalezena mrtvá (nejspíš rozšlápnutí) a tři žijící. Živá mláďata byla přesunuta mimo cestu, mrtvá ponechána na místě. V návaznosti na tento nálezy byl na stejné lokalitě v noci z 10. na 11. 8. 2010 proveden odchyt do 84 živochytných pastí. Jako návnada byla v polovině pastí použita směs olejovek a ovesných vloček, v druhé polovině směs jahodové marmelády a ovesných vloček. Celkem se podařilo odchytit tři exempláře plcha zahradního: 1 ad. samici o hmotnosti 80 g, 1 juv. samce 40 g a 1 juv. samici 35 g, všechny do pastí vnazených směsí s olejovkami. Odchycení jedinci byli bezprostředně po zvážení a označení (zastřížení chlupů na hřbetě) vypuštěni zpět na místo odchyty. Juvenilní samec byl ještě téže noci odchycen na opačném konci lokality. Na základě tohoto úspěchu byly provedeny ještě dva odchyty na obdobných lokalitách v okolí (Rýžovna, sev. stěna býv. lomu, 27 pastí jednu noc; Hřebečná, jáma Červená, 37 pastí jednu noc), oba neúspěšné. PP Vlčí jámy tvoří středověké dobývky po těžbě cínových rud, nazývané Wolfspinge a Eispinge. V případě Wolfspinge, kde byl zjištěn výskyt plcha zahradního, se jedna o cca 120 m dlouhou, 14 m širokou a cca 20 m hlubokou roklí s příkrými skalními stěnami, která vznikla na místě povrchového dolování a propadů dolu Wolfgang (ZAHRADNICKÝ & MACKOVČIN 2004). Dno a místy i část stěn rokle jsou pokryty hrubozrnnou sutí. V jámě převažuje porost vrbky úzkolisté, malin a kopřiv. Temeno a okolí je porostlé mladou smrkovou monokulturou s podrostem borůvek a brusinek. Z dalších druhů savců byla na této lokalitě zjištěna myšice lesní (*Apodemus flavicollis*) a norník rudý (*Myodes glareolus*). Díky náhodnému nálezu a následnému odchytu se po 35 letech opět podařilo prokázat výskyt a zároveň i rozmnožování plcha zahradního v Krušných horách.

LITERATURA

- ANDĚRA M., 1986: Dormice (Gliridae) in Czechoslovakia. Part I. *Glis glis*, *Eliomys quercinus* (Rodentia, Mammalia). *Folia Musei Naturalium Bohemiae Occidentalis, Plzeň, Zoologica*, **24**: 3–47.
- ANDĚRA M. & BENEŠ B., 2001: *Atlas rozšíření savců v České republice. Předběžná verze. IV. Hlodavci (Rodentia) – část 1. Křečkovití (Cricetidae), hrabošovití (Arvicolidae), plchovití (Gliridae)*. Národní muzeum, Praha, 156 pp.
- BERTOLINO S., AMORI G., HENTTONEN H., ZAGORODNYUK I., ZIMA J., JUŠKAITIS R., MEINIG H. & KRYŠTUFEK B., 2008: *Eliomys quercinus*. In: IUCN (ed.): *IUCN Red List of Threatened Species. Version 2010.4*. URL: <http://www.iucnredlist.org>.
- HRUBÁ H., 1995: *Rozšíření, sezónní a denní aktivita plcha zahradního (Eliomys quercinus) a plcha velkého (Glis glis) v CHKO Labské pískovce*. Bakalářská práce. Biologická fakulta, Jihočeská univerzita, České Budějovice, 26 pp + přílohy.
- HRUBÁ H., 1997: *Prostorová aktivita plchovitých (Gliridae) v podmínkách kvádrových pískovců na území CHKO Labské pískovce*. Magisterská práce. Biologická fakulta, Jihočeská univerzita, České Budějovice, 19 pp + přílohy.
- HÜRKA L., 1976: Faunistická pozorování v západních Čechách v roce 1975. *Sborník Západočeského Muzea v Plzni, Příroda*, **18**: 1–37.
- KOHN F. G., 1933: Frage 34 – Gartenschläfer (*Eliomys quercinus*). *Natur und Heimat*, **4**(4): 121.
- MIKEŠ V., CEHLÁŘIKOVÁ P. & ŘEPA P., 2007: K výskytu plcha zahradního (*Eliomys quercinus*) v Českém lese. *Lynx, n. s.*, **38**: 113–114.
- MIKEŠ V. & SEDLÁČEK F., 2008: K současnému rozšíření a stanovištním nárokům plcha zahradního (*Eliomys quercinus*) v ČR. Pp.: 131–132. In: BRYJA J., NEDVĚD O., SEDLÁČEK F. & ZUKAL J. (eds.): *Zoologické dny České Budějovice 2008. Sborník abstraktů z konference 14.–15. února 2008*. ÚBO, Brno, 244 pp.
- ZAHRADNICKÝ J. & MACKOVČIN P. (eds.), 2004: *Chráněná území ČR. Svazek XI. Plzeňsko a Karlovarsko*. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR a EkoCentrum Brno, Praha, 588 pp.